

ODPORÚČANIA

ODPORÚČANIE KOMISIE (EÚ) 2021/1970

z 10. novembra 2021

týkajúce sa spoločného európskeho priestoru pre údaje o kultúrnom dedičstve

EURÓPSKA KOMISIA,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 292,

keďže:

- (1) Digitálne technológie menia naše životy rýchlym tempom a poskytujú nové príležitosti pre spoločnosť, a teda aj pre inštitúcie správy kultúrneho dedičstva. Digitálne technológie ponúkajú inštitúciám správy kultúrneho dedičstva účinnejšie nástroje na digitalizáciu aktív kultúrneho dedičstva a oslovenie širšej verejnosti. Poskytuje sa tým verejnosti viac spôsobov prístupu, objavovania, skúmania a využívania kultúrnych aktív a vytvára sa viac možností na opakované použitie kultúrnych aktív na inovatívne a kreatívne služby a produkty v rôznych sektoroch, napríklad v iných kreatívnych a kultúrnych sektoroch, ako aj v cestovnom ruchu.
- (2) Ako sa zdôrazňuje v oznámení Digitálny kompas do roku 2030: digitálne desaťročie na európsky spôsob ⁽¹⁾, digitálne technológie sú viac než kedykoľvek predtým nevyhnutné na prácu, učenie sa, socializáciu, zábavu a prístup k širokému spektru služieb a produktov od zdravotnej starostlivosti až po kultúru.
- (3) Pandémia ochorenia COVID-19 zvýraznila silné stránky a zraniteľné miesta sektora kultúrneho dedičstva a potrebu urýchliť jeho digitálnu transformáciu s cieľom čo najlepšie využiť poskytnuté možnosti. Mnohé kultúrne inštitúcie utrpeli veľkú finančnú stratu alebo ich museli zavrieť. Napriek mnohým finančným výzvam spôsobeným pandémiou sa však mnohým takisto podarilo udržať si či dokonca zväčšiť svoje publikum rozšírením svojich digitálnych služieb (napr. zapájaním verejnosti, spoločným využívaním zbierok, ponúkaním digitálnych nástrojov), čím znovu preukázali svoju vysokú hodnotu pre spoločnosť a európske hospodárstvo.
- (4) Kultúrne dedičstvo je nielen kľúčovým prvkom pri budovaní európskej identity, ktorá sa opiera o spoločné hodnoty, ale aj významným prínosom pre európske hospodárstvo, čím sa podporuje inovácia, kreativita a hospodársky rast. Napríklad kultúrny cestovný ruch predstavuje takmer 40 % celkového cestovného ruchu v Európe ⁽²⁾ a podstatnú časť kultúrneho cestovného ruchu tvorí kultúrne dedičstvo. Prostredníctvom pokročilej digitalizácie aktív kultúrneho dedičstva a opakovaného použitia takéhoto obsahu sa môžu vytvárať nové pracovné miesta nielen v sektore kultúrneho dedičstva, ale aj v iných kultúrnych a kreatívnych sektoroch vrátane napríklad odvetvia videohier a filmového priemyslu. Kultúrne a kreatívne sektory prispievajú k až 3,95 % pridanej hodnoty EÚ (477 miliárd EUR), zamestnávajú 8,02 milióna ľudí a zahŕňajú 1,2 milióna podnikov, z ktorých 99,9 % sú malé a stredné podniky ⁽³⁾.

⁽¹⁾ COM(2021) 118 final.

⁽²⁾ Správa Svetovej organizácie OSN pre cestovný ruch o synergiách cestovného ruchu a kultúry.

⁽³⁾ SWD/2021/351 final.

- (5) V hodnotení ⁽⁴⁾ odporúčania Komisie o digitalizácii kultúrneho materiálu, jeho dostupnosti online a o uchovávaní digitálnych záznamov (2011/711/EÚ) sa dospelo k záveru, že viaceré výzvy, ktorým sektor kultúrneho dedičstva čelil pred desiatimi rokmi, pretrvávajú aj v súčasnosti, napríklad naliehavá potreba chrániť a uchovávať európske kultúrne dedičstvo, a najmä ohrozené kultúrne dedičstvo. V hodnotení sa však uznalo aj to, že prostredie kultúrneho dedičstva sa počas uplynulých rokov výrazne zmenilo, objavili sa nové potreby, ale predovšetkým nové príležitosti, ktoré môžu ešte zvýšiť prínos kultúrneho dedičstva pre európske hospodárstvo. Preto je potrebné zabezpečiť politickú reakciu, ktorou sa naplnia tieto nové potreby a očakávania sektora kultúrneho dedičstva, kultúrnych a kreatívnych sektorov a spoločnosti všeobecne.
- (6) V tomto odporúčaní sa členské štáty vyzývajú, aby zaviedli vhodné rámce na zlepšenie obnovy a transformácie sektora kultúrneho dedičstva a na pomoc inštitúciám správy kultúrneho dedičstva stať sa v budúcnosti silnejšími a odolnejšími. Tieto opatrenia povedú k vyššej kvalite digitalizácie, opakovaného použitia a digitálneho uchovávaní v rámci EÚ, pričom ich účinok presiahne aj do iných kľúčových sektorov európskeho hospodárstva (cestovný ruch, výskum a iné kultúrne a kreatívne sektory).
- (7) Členské štáty majú ku kultúrnemu dedičstvu rôzne prístupy, ktorými sa v rôznej miere riešia osobitné vlastnosti a potreby inštitúcií správy kultúrneho dedičstva. Komplexnou digitálnou stratégiou pre sektor kultúrneho dedičstva, v ktorej by sa stanovila jasná a konkrétna vízia a najvhodnejšie prostriedky na jej vykonávanie, by sa zabezpečila účinnejšia politická reakcia a posilnil by sa tento sektor. Na dosiahnutie účinnej digitálnej transformácie, vybudovanie dôvery a silnej spolupráce, by členské štáty mali do prípravy stratégie zapojiť všetky príslušné zainteresované strany.
- (8) Rozvoj pokročilých digitálnych technológií, napríklad 3D, umelej inteligencie, strojového učenia, cloud computingu, dátových technológií, virtuálnej reality a rozšírenej reality, priniesol bezprecedentné možnosti digitalizácie, online prístupu a digitálneho uchovávaní. Pokročilé digitálne technológie vedú k efektívnejším procesom (napr. automatizované generovanie metaúdajov, extrakcia poznatkov, automatizovaný preklad, rozpoznávanie textu systémami optického rozpoznávania znakov) a ku kvalitnejšiemu obsahu. Umožňujú inovatívne formy umeleckej tvorby a zároveň otvárajú nové spôsoby digitálnej interakcie s kultúrnym obsahom a jeho využívania prostredníctvom spoločného spravovania, spoločného dizajnu a hromadného financovania, čím sa posilňuje účasť verejnosti. Umelú inteligenciu, blockchain a ďalšie pokročilé technológie možno skúmať aj s cieľom automatickej identifikácie kultúrnych objektov, s ktorými sa nedovoľene obchoduje. Využívanie takýchto pokročilých technológií má významný vplyv na obnovu a rast Európy po pandémie ochorenia COVID-19 a členské štáty by ho mali podporiť prijatím vhodných opatrení.
- (9) Okrem toho by členské štáty a inštitúcie správy kultúrneho dedičstva mali využiť bezprecedentné možnosti, ktoré im pokročilé technológie poskytujú, na stimulovanie opatrení v oblasti klímy a prechod na ekologickejšie a udržateľnejšie hospodárstvo EÚ, ako sa uvádza v Európskej zelenej dohode ⁽⁵⁾. Napríklad aktíva kultúrneho dedičstva digitalizované v podobe 3D môžu byť zdrojom relevantných poznatkov o dôsledkoch zmeny klímy, adaptácii na ňu a odolnosti voči nej (napr. 3D umožňuje vykonať nedeštruktívnu analýzu aktív, vizualizáciu škôd a získať informácie na obnovu, zachovanie atď.). Podobne digitálne dvojčatá a technológie pozorovania Zeme môžu mať kľúčový význam pri zvyšovaní odolnosti proti zmene klímy a podporovaní preventívneho zachovávaní pamiatok, budov a lokalít kultúrneho dedičstva. V tomto kontexte je digitalizácia hybnou silou, aj pokiaľ ide o podporu odborníkov v boji proti trestným činom proti životnému prostrediu v konkrétnych lokalitách.
- (10) Je dôležité, aby členské štáty pokračovali vo svojom úsilí o digitalizáciu ⁽⁶⁾ a uchovávanie digitálnych záznamov aktív kultúrneho dedičstva. Nastavenie konkrétnych cieľov digitalizácie a uchovávaní digitálnych záznamov na základe posúdenia potrieb a jasných a objektívnych kritérií by viedlo ku konkrétnym a merateľným výsledkom. To by bolo obzvlášť dôležité v prípade ohrozeného kultúrneho dedičstva. V takých prípadoch môže byť 3D digitalizácia s najvyššou úrovňou podrobnosti dokonca nutnosťou, napríklad na účely zachovania a obnovy. Digitalizácia by však mala byť prioritou, aj keď je riziko znehodnotenia alebo zničenia nízke, vzhľadom na vysoký potenciál opakovaného použitia aktív kultúrneho dedičstva, napr. na inovatívne skúsenosti a udržateľný cestovný ruch, ktorými sa podporí celková obnova a odolnosť hospodárstva v súlade s cieľmi Európskej zelenej dohody. Okrem toho by členské štáty mali zintenzívniť svoje úsilie v oblastiach s nízkou úrovňou digitalizácie, ako sú budovy, pamiatky a lokality, ako aj nehmotné kultúrne dedičstvo.

⁽⁴⁾ SWD(2021)15 final.

⁽⁵⁾ COM(2019) 640 final.

⁽⁶⁾ Vráťane 2D digitalizácie.

- (11) Okrem toho, že 3D technológie slúžia na účely uchovávaní a obnovy, môžu inštitúciám správy kultúrneho dedičstva poskytnúť viac príležitostí na oslovenie širšieho publika prostredníctvom imerzívnejších zážitkov, ktoré zahŕňajú virtuálny prístup na miesta, ktoré sú bežne neprístupné (napr. pod vodou) alebo dočasne uzavreté, alebo na oslovenie osôb so zrakovým postihnutím, napríklad ponúkaním prístupných hmatových zážitkov. Vďaka osobitnému dôrazu na 3D digitalizáciu ohrozeného kultúrneho dedičstva a najnavštevovanejších pamiatok kultúrneho dedičstva, budov a lokalít by sa preto zvýšila hodnota a potenciál kultúrneho dedičstva. Zároveň by to bolo v súlade s vyhlásením o spolupráci na rozvoji digitalizácie kultúrneho dedičstva z apríla 2019 ⁽⁷⁾, v ktorom sa členské štáty dohodli na zintenzívnení svojho úsilia a na spoločnom napredovaní v rámci piliera paneurópskej iniciatívy pre 3D digitalizáciu artefaktov, pamiatok a lokalít kultúrneho dedičstva.
- (12) Digitalizácia však nutne neznamená digitálne uchovávanie. Na zabezpečenie dlhodobého prístupu k digitalizovaným aktívam musia členské štáty starostlivo naplánovať a vykonať digitálne uchovávanie svojich aktív s prihliadnutím na všetky príslušné finančné, organizačné a technické výzvy v dlhodobom horizonte. Ciele digitálneho uchovávaní môžu zahŕňať nielen aktíva kultúrneho dedičstva, ktoré sa považujú za prioritné z hľadiska digitalizácie (napr. ohrozené aktíva, najnavštevovanejšie pamiatky a lokality alebo oblasti s nízkou úrovňou digitalizácie), ale aj predtým digitalizované aktíva.
- (13) Súčasný finančný rámec ponúka členským štátom bezprecedentné príležitosti využitia rôznych finančných tokov na výraznú podporu digitalizácie a uchovávaní digitálnych záznamov a na vybudovanie podstatne väčšej kapacity v sektore kultúrneho dedičstva. Členské štáty by mali zvýšiť informovanosť aktérov tohto sektora o možnostiach financovania, ktoré poskytujú programy Digitálna Európa, Horizont Európa ⁽⁸⁾, fondy politiky súdržnosti ⁽⁹⁾, REACT-EU ⁽¹⁰⁾, Nástroj technickej podpory ⁽¹¹⁾ a Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti ⁽¹²⁾ na podporu investícií potrebných na obnovu sektora a digitálnu transformáciu, aby umožnili širší prístup ku kultúre a mali pozitívny vplyv na miestne komunity.
- (14) Digitalizácia európskeho kultúrneho dedičstva si vyžaduje značné finančné zdroje. S cieľom vyvinúť spoločné úsilie na zabezpečenie finančných prostriedkov a zároveň urýchliť prístup verejnosti ku kultúrnemu dedičstvu inštitúcie správy kultúrneho dedičstva spolupracujú so súkromnými aktérmi. Mnohé z týchto dohôd o spolupráci však súkromným partnerom poskytujú výhradné práva. V smernici Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1024 ⁽¹³⁾ sa stanovuje súbor minimálnych pravidiel, ktorými sa riadi opakované použitie, a praktické opatrenia na uľahčenie opakovaného použitia existujúcich dokumentov v držbe subjektov verejného sektora členských štátov. Vyžaduje sa v nej najmä, aby inštitúcie správy kultúrneho dedičstva, ktoré patria do jej pôsobnosti (napr. múzeá, archívy, knižnice), dodržiavali osobitné ustanovenia o výhradných dohodách, ako sa uvádza v článku 12 smernice. V záujme uľahčenia spravodlivého a nediskriminačného prístupu všetkých ľudí k aktívam kultúrneho dedičstva, by sa mali inštitúcie správy kultúrneho dedičstva, ktoré spolupracujú so súkromným sektorom, vrátane tých, ktoré nepatria do rozsahu pôsobnosti tejto smernice, snažiť uplatňovať zásady stanovené v uvedenom článku 12.
- (15) Ako sa zdôrazňuje v Európskom programe v oblasti zručností ⁽¹⁴⁾, pandémia ochorenia COVID-19 prehĺbila už existujúce rozdiely v digitálnych zručnostiach, pričom sa objavili nové nerovnosti, keďže mnohí odborníci nemajú požadovanú úroveň digitálnych zručností, ktoré sú potrebné na pracovisku. Platí to aj pre sektor kultúrneho dedičstva, kde digitálna priepasť spôsobuje, že najmä malé inštitúcie (napr. múzeá) majú problémy s využívaním pokročilých technológií, ako je 3D alebo umelá inteligencia. V súlade s Európskym programom v oblasti zručností a jeho prvou hlavnou iniciatívou, Paktom o zručnostiach a na podporu akčného plánu na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv ⁽¹⁵⁾ by preto členské štáty mali stanoviť konkrétne ciele pre zvyšovanie úrovne zručností alebo rekvalifikáciu odborníkov v oblasti kultúrneho dedičstva. V nadväznosti na to a na základe aliancie Blueprint pre kultúrne dedičstvo (CHARTER) sa v rámci kultúrnych a kreatívnych sektorov ako jednom zo 14 ekosystémov uvedených v stratégii jednotného trhu v súčasnosti buduje rozsiahle partnerstvo pre rozvoj zručností, ktoré by sa malo pripojiť k Paktu o zručnostiach.

⁽⁷⁾ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/eu-member-states-sign-cooperate-digitising-cultural-heritage>.

⁽⁸⁾ https://ec.europa.eu/info/horizon-europe_en.

⁽⁹⁾ https://ec.europa.eu/regional_policy/sk/2021_2027/.

⁽¹⁰⁾ https://ec.europa.eu/regional_policy/en/newsroom/coronavirus-response/react-eu.

⁽¹¹⁾ https://ec.europa.eu/info/overview-funding-programmes/technical-support-instrument-tsi_sk.

⁽¹²⁾ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/recovery-coronavirus/recovery-and-resilience-facility_en.

⁽¹³⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1024 z 20. júna 2019 o otvorených dátach a opakovanom použití informácií verejného sektora (Ú. v. EÚ L 172, 26.6.2019, s. 56).

⁽¹⁴⁾ COM/2020/274 final.

⁽¹⁵⁾ COM(2021) 102 final.

- (16) Inštitúcie správy kultúrneho dedičstva sa pri digitalizácii a spoločnom využívaní kultúrneho dedičstva stretávajú s rôznymi prekážkami súvisiacimi s autorskými právami, ako sú náklady spojené s vysporiadaním práv, nedostatočné odborné znalosti v oblasti autorských práv medzi odborníkmi v oblasti kultúrneho dedičstva, obmedzenia cezhraničnej spolupráce medzi inštitúciami. Na úrovni EÚ sa preto prijali osobitné opatrenia na riešenie týchto výziev. Napríklad v smernici Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/790⁽¹⁶⁾ o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom na digitálnom jednotnom trhu sa stanovujú rôzne ustanovenia, ktorými sa modernizuje rámec autorských práv, ktorým sa riadi fungovanie inštitúcií správy kultúrneho dedičstva v digitálnom prostredí. Jednou z najdôležitejších zmien, ktoré sa smernicou zavádzajú, je jasný rámec pre digitalizáciu a šírenie obchodne nedostupných diel, ktoré majú inštitúcie správy kultúrneho dedičstva vo svojich zbierkach. Okrem toho sa smernicou zavádzajú zosúladené a povinné výnimky, pokiaľ ide o vyhotovovanie rozmnoženín na účely ich zachovania inštitúciami správy kultúrneho dedičstva a vyťažovanie textov a dát na účely vedeckého výskumu. V smernici sa napokon objasňuje štatút voľných diel výtvarného umenia vo verejnom vlastníctve s cieľom zvýšiť právnu istotu. Novými pravidlami v oblasti autorského práva sa uľahčí najmä základné poslanie vo verejnom záujme inštitúcií správy kultúrneho dedičstva tým, že sa nimi podporí zachovávanie a dostupnosť kultúrneho dedičstva a výrazne uľahčí používanie diel, ktoré už nie sú obchodne dostupné, v prospech európskej kultúry a všetkých občanov. Členské štáty preto musia zabezpečiť účinné vykonávanie a uplatňovanie právnych predpisov EÚ v oblasti autorského práva, aby inštitúcie správy kultúrneho dedičstva mohli v plnej miere ťažiť z rámca autorských práv, ktorý bol aktualizovaný najmä smernicou (EÚ) 2019/790.
- (17) Europeana⁽¹⁷⁾ zohrala kľúčovú úlohu pri posilňovaní cezhraničnej spolupráce a normalizačných činností v EÚ aj mimo nej. Sektor kultúrneho dedičstva v Európe a na medzinárodnej úrovni vo veľkej miere prebral jej normalizované rámce pre spoločné využívanie digitálneho obsahu a metaúdajov online, najmä dátový model Europeany⁽¹⁸⁾, stanoviská v oblasti dodržiavania práv⁽¹⁹⁾ a rámec Europeany pre uverejňovanie⁽²⁰⁾. Dátový model Europeany napríklad umožňuje normalizované zobrazovanie údajov, ktoré do Europeany zasielajú inštitúcie správy kultúrneho dedičstva z rôznych oblastí a v rôznych formátoch. Rámec RightsStatements.org poskytuje súbor normalizovaných stanovísk v oblasti dodržiavania práv, ktoré môžu inštitúcie správy kultúrneho dedičstva používať na informovanie verejnosti o štatúte autorských práv a opakovaného použitia digitálnych objektov. V súvislosti s interoperabilitou sa však o vyvíja nepretržité úsilie, pokiaľ ide o formáty a normy pre digitálny obsah a metaúdaje, napríklad v prípade 3D alebo používania kontextových subjektov a úradných záznamov na účely sémantickej interoperability. Vo vyhlásení o spolupráci na rozvoji digitalizácie kultúrneho dedičstva z apríla 2019 sa členské štáty dohodli, že zintenzívnia svoje úsilie o ďalší rozvoj a podporu noriem a rámcov interoperability v iniciatívach v oblasti digitalizácie. Členské štáty a inštitúcie správy kultúrneho dedičstva by preto mali zintenzívniť svoje úsilie o podporu alebo dodržiavanie príslušných noriem a rámcov s cieľom urýchliť výmenu a opakované použitie údajov.
- (18) Vytvorením spoločného európskeho priestoru pre údaje o kultúrnom dedičstve sa poskytne inštitúciám správy kultúrneho dedičstva možnosť stavať na rozsahu jednotného trhu v súlade s Európskou dátovou stratégiou⁽²¹⁾. Podporí sa opakované používanie obsahu a podnieti tvorivosť v rôznych sektoroch, čo bude mať hodnotu pre celé hospodárstvo a spoločnosť. Predovšetkým sa ním poskytne vysokokvalitný obsah a efektívny, dôveryhodný a ľahko použiteľný prístup k aktívam európskeho digitálneho kultúrneho dedičstva. Posilní sa ďalšia spolupráca, partnerstvá a zapojenie siete dátových partnerov (napr. múzeí, galérií, knižníc, archívov v celej Európe), agregátorov a odborníkov pôsobiach v oblasti digitálneho kultúrneho dedičstva. Dátový priestor bude vychádzať zo súčasnej stratégie Europeany na roky 2020 – 2025⁽²²⁾, ktorej cieľom je podporiť inštitúcie správy kultúrneho dedičstva pri ich digitálnej transformácii.
- (19) Europeana v súčasnosti poskytuje prístup k 52 miliónom aktív kultúrneho dedičstva, pričom 45 % z nich možno opakovane použiť v rôznych sektoroch. Obrázky a texty tvoria 97,5 % aktív, pričom iba 2,47 % tvorí audiovizuálny obsah a 0,03 % je v 3D. Zvýšením podielu vysokokvalitných digitalizovaných aktív, napríklad v 3D, by sa podporila inovácia a tvorba prostredníctvom používania a opakovaného používania digitalizovaných aktív kultúrneho dedičstva v rôznych kľúčových oblastiach (napr. vzdelávanie, inteligentné mestá a environmentálne modelovanie, udržateľný cestovný ruch a kultúrne a kreatívne sektory). Sprístupnením ďalších 40 miliónov vysokokvalitných, digitalizovaných a diverzifikovaných typov aktív prostredníctvom dátového priestoru by sa prispelo k množstvu materiálu dostupného online a zároveň by sa ďalej spropagovalo naše európske kultúrne dedičstvo. Týmto zvýšením by sa umožnilo aj lepšie opakované použitie, a teda potenciálne nové služby a aplikácie. Je dôležité, aby inštitúcie správy kultúrneho dedičstva s podporou členských štátov významne prispievali do dátového priestoru.

⁽¹⁶⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/790 zo 17. apríla 2019 o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom na digitálnom jednotnom trhu a o zmene smerníc 96/9/ES a 2001/29/ES (Ú. v. EÚ L 130, 17.5.2019, s. 92).

⁽¹⁷⁾ COM/2018/612 final.

⁽¹⁸⁾ <https://pro.europeana.eu/page/edm-documentation>.

⁽¹⁹⁾ <https://rightsstatements.org/>.

⁽²⁰⁾ <https://pro.europeana.eu/post/publishing-framework>.

⁽²¹⁾ COM/2020/66 final.

⁽²²⁾ <https://op.europa.eu/s/pjHV>.

- (20) Národné agregátory a agregátory spojené s doménou alebo tematické agregátory zohrávajú kľúčovú úlohu v oblasti kultúrneho dedičstva tým, že vytvárajú mosty medzi rôznymi aktérmi v rámci sektora kultúrneho dedičstva a mimo neho na vnútroštátnej a európskej úrovni. Prostredníctvom národných agregátorov sa napríklad agreguje a obohacuje obsah pre Europeanu, sprístupňujú a propagujú aktíva kultúrneho dedičstva príslušnej krajiny a združujú cenné zdroje a poznatky pre sektor kultúrneho dedičstva. Hoci väčšina agregátorov v celej EÚ má oficiálny mandát na svoju činnosť, stále však existuje mnoho ďalších agregátorov, ktoré ho potrebujú a ktoré sa snažia zabezpečiť dostatočné a udržateľné zdroje alebo organizačnú podporu. Členské štáty by mali túto výzvu riešiť posilnením úlohy agregátorov, poskytovaním primeranej podpory a podporovaním ich príspevku k spoločnému európskemu priestoru pre údaje o kultúrnom dedičstve.
- (21) Očakávaný nárast počtu a zložitosti digitálnych aktív si bude vyžadovať bezpečné, odolné, efektívne a udržateľné cloudové riešenia na spracovanie, sprístupňovanie a správu takýchto súborov údajov. Podpora Európskej federácie infraštruktúry a služieb cloud to edge zo strany členských štátov ⁽²³⁾ bude preto kľúčová pre účinný prístup k digitalizovaným aktívam kultúrneho dedičstva.
- (22) Toto odporúčanie vychádza z odporúčania 2011/711/EÚ a nahrádza ho.

PRIJALA TOTO ODPORÚČANIE:

KAPITOLA I

VŠEOBECNÉ USTANOVENIA

Účel a rozsah pôsobnosti

1. Účelom tohto odporúčania je pripraviť pôdu pre spoločný európsky priestor pre údaje o kultúrnom dedičstve (ďalej aj ako „ dátový priestor“) a pomôcť tak inštitúciám správy kultúrneho dedičstva urýchliť ich úsilie o digitalizáciu a uchovávanie a využiť príležitosti vytvorené digitálnou transformáciou. V tomto odporúčaní sa členské štáty vyzývajú, aby zaviedli vhodné rámce na zlepšenie obnovy a transformácie sektora a na pomoc inštitúciám správy kultúrneho dedičstva stať sa v budúcnosti odolnejšími.
2. Toto odporúčanie sa vzťahuje na všetky druhy kultúrneho dedičstva (hmotné, nehmotné, prírodné, vzniknuté v digitálnej podobe) vrátane všetkých kategórií ohrozeného kultúrneho dedičstva.

Vymedzenie pojmov

3. Na účely tohto odporúčania sa uplatňuje toto vymedzenie pojmov:
 1. „aktíva kultúrneho dedičstva“ sú aktíva:
 - a) hmotného kultúrneho dedičstva ako pamiatky, archeologické náleziská, zvukové nahrávky a audiovizuálny materiál, knihy, časopisy, noviny, fotografie, muzeálne predmety, archívne dokumenty;
 - b) nehmotného kultúrneho dedičstva;
 - c) prírodného dedičstva ako krajina a prírodné lokality, podľa jeho vymedzenia v článku 2 Dohovoru o ochrane svetového kultúrneho a prírodného dedičstva ⁽²⁴⁾;
 - d) dedičstva vzniknutého v digitálnej podobe.
 2. „nehmotné kultúrne dedičstvo“ sú postupy, stvárnienia, prejavy, poznatky, schopnosti, ako aj nástroje, predmety, artefakty a s nimi spojené kultúrne priestory, ktoré spoločenstvá, skupiny a v niektorých prípadoch jednotlivci pokladajú za súčasť svojho kultúrneho dedičstva v zmysle článku 2 Dohovoru na ochranu nehmotného kultúrneho dedičstva ⁽²⁵⁾.

⁽²³⁾ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/towards-next-generation-cloud-europe>.

⁽²⁴⁾ UNESCO Dohovor o ochrane svetového kultúrneho a prírodného dedičstva, Paríž, 16. november 1972.

⁽²⁵⁾ UNESCO Dohovor na ochranu nehmotného kultúrneho dedičstva 2003, Paríž, 17. október 2003.

3. „vzniknuté v digitálnej podobe“ je charakter aktív vytvorených v digitálnej podobe ako digitálne umenie alebo animácia, virtuálne múzeá bez analógového ekvivalentu alebo kultúrny obsah vytvorený mimo inštitúcií správy kultúrneho dedičstva, napríklad na sociálnych sieťach alebo v hernom priemysle.
4. „inštitúcia správy kultúrneho dedičstva“ je verejne prístupná knižnica alebo múzeum, archív alebo inštitúcia spravujúca filmové alebo zvukové dedičstvo, podľa jej vymedzenia v článku 2 ods. 3 smernice (EÚ) 2019/790.
5. „digitalizácia“ je konvertovanie aktív z analógového formátu do digitálneho.
6. „digitálna transformácia“ je tak proces, ako aj výsledok využívania digitálnych technológií na transformáciu spôsobu, akým organizácia funguje a prináša hodnotu.
7. „digitálne uchovávanie“ je súbor činností potrebných na zabezpečenie možnosti lokalizovať, zobrazovať, používať a chápať digitálne objekty v budúcnosti.

KAPITOLA II

POKROČILÁ DIGITALIZÁCIA A DIGITÁLNE UCHOVÁVANIE KULTÚRNEHO DEDIČSTVA

4. Členské štáty by mali vypracovať a/alebo pravidelne aktualizovať komplexnú a výhľadovú digitálnu stratégiu pre kultúrne dedičstvo na príslušnej vnútroštátnej alebo regionálnej úrovni s cieľom urýchliť digitálnu transformáciu tohto sektora. Pri príprave digitálnej stratégie by členské štáty mali spolupracovať alebo prijať dohody o spolupráci so všetkými zainteresovanými stranami/účastníkmi, ako sú inštitúcie správy kultúrneho dedičstva a príslušné orgány, a poskytnúť zdroje/podporu na jej vykonávanie.
5. Národná stratégia by mala obsahovať opatrenia na podporu inštitúcií správy kultúrneho dedičstva pri zavádzaní pokročilých technológií, ako je 3D, umelá inteligencia, rozšírená realita, cloud computing, dátové technológie a blockchain, s cieľom zabezpečiť efektívnejší proces digitalizácie a digitálneho uchovávaní a vyššiu kvalitu obsahu pre širší prístup, využitie a opakované použitie.
6. V digitálnej stratégii by sa mali stanoviť jasné ciele digitalizácie a digitálneho uchovávaní. Tieto ciele by mali vychádzať z objektívnych a jasných kritérií vrátane:
 - a) ohrozeného kultúrneho dedičstva;
 - b) fyzicky najnavštevovanejších kultúrnych pamiatok, budov a lokalít a
 - c) nízkej úrovne digitalizácie osobitných kategórií aktív kultúrneho dedičstva.

Do roku 2030 by členské štáty mali digitalizovať v 3D všetky pamiatky a lokality patriace pod písm. a) a 50 % pamiatok a lokalít patriacich pod písm. b).

Do roku 2025 by členské štáty mali digitalizovať 40 % celkových cieľov na rok 2030.

Členské štáty by mali prijať potrebné opatrenia na zabezpečenie toho, aby boli všetky digitalizované kultúrne aktíva uvedené v bode 6 písm. a), b) a c) uchovávané aj digitálne.

7. Pri plánovaní digitalizácie by členské štáty a inštitúcie správy kultúrneho dedičstva mali uplatňovať holistický prístup. V takomto prístupe by sa mal napríklad zohľadniť účel digitalizácie, cieľové skupiny používateľov, najvyššia cenovo dostupná kvalita, digitálne uchovávanie digitalizovaných aktív kultúrneho dedičstva vrátane aspektov ako formáty, uchovávanie, budúca migrácia, priebežná údržba a potrebné dlhodobé finančné a personálne zdroje. V digitálnej stratégii by sa mal stanoviť jasný a presne vymedzený mandát pre národné alebo regionálne agregátory na spoluprácu s inštitúciami správy kultúrneho dedičstva s cieľom sprístupniť digitalizované aktíva kultúrneho dedičstva prostredníctvom Europeanu a dátového priestoru. Členské štáty by mali najmä posilniť funkciu agregátorov ako sprostredkovateľov medzi Europeanou a inštitúciami kultúrneho dedičstva a podporovať ich aktívny prínos do dátového priestoru.

8. Členské štáty by mali podporovať partnerstvá medzi sektorom kultúrneho dedičstva a ďalšími sektormi, ako je vysokoškolské vzdelávanie a odborné vzdelávanie a odborná príprava, kreatívne sektory a udržateľný kultúrny cestovný ruch, s cieľom stimulovať inováciu v oblasti nových služieb a aplikácií.
9. Členské štáty by mali uľahčiť zapojenie malých a stredných podnikov s cieľom podporiť digitálnu transformáciu sektora kultúrneho dedičstva, najmä smerom k digitalizácii a inovácii založenej na údajoch.
10. Ak inštitúcie správy kultúrneho dedičstva vstupujú do partnerstva so súkromným sektorom, mali by zabezpečiť stanovenie jasných a spravodlivých podmienok pre opakované použitie digitalizovaných aktív v súlade s pravidlami hospodárskej súťaže a so smernicou (EÚ) 2019/1024 a v relevantných prípadoch najmä s pravidlami o výhradných dohodách stanovenými v článku 12 uvedenej smernice.
11. Členské štáty by mali prijať potrebné opatrenia na posúdenie nedostatku digitálnych zručností v sektore, aby inštitúcie správy kultúrneho dedičstva mohli v plnej miere využívať príležitosti, ktoré ponúkajú pokročilé digitálne technológie. Členské štáty by mali najmä stanoviť ambiciózne ciele, ktoré sa majú dosiahnuť do roku 2030, na zvyšovanie úrovne zručností a rekvalifikáciu odborníkov v oblasti kultúrneho dedičstva vrátane oblasti správy a analýzy údajov, umelej inteligencie, pokročilej digitalizácie a technológií rozšírenej reality.
12. S cieľom uľahčiť digitálnu transformáciu inštitúcií správy kultúrneho dedičstva a pomôcť rozšíriť prístup ku kultúrnemu dedičstvu a propagovať ho sa členským štátom odporúča naplno využiť možnosti, ktoré ponúka súčasný rámec autorských práv:
 - a) zabezpečením správneho a účinného vykonávania príslušných ustanovení EÚ o autorskom práve, najmä tých, ktoré sú stanovené v smernici (EÚ) 2019/790;
 - b) podporou všetkých strán pri účinnom uplatňovaní vnútroštátnych vykonávacích predpisov v praxi;
 - c) dôkladným monitorovaním vnútroštátnych vykonávacích predpisov na zaručenie ich úspešného uplatňovania a
 - d) podporou odborníkov v oblasti kultúrneho dedičstva pri získavaní zručností súvisiacich s autorským právom a udeľovaním licencií a poskytovaním odborných znalostí v oblasti autorského práva.
13. V záujme hľadania spoločných odpovedí na výzvy v oblasti pokročilej digitalizácie a digitálneho uchovávanía a výmeny najlepších postupov, prezentácie a propagácie európskej kultúry, hodnôt a úspešných príbehov by členské štáty mali podporovať cezhraničnú spoluprácu a partnerstvá s inštitúciami správy kultúrneho dedičstva na medzinárodnej úrovni, a to v súčinnosti s opatreniami, ktoré podporujú UNESCO a Rada Európy.
14. Na urýchlenie úsilia o digitalizáciu a uchovávanie by členské štáty mali v plnej miere využívať všetky možnosti financovania na európskej a vnútroštátnej úrovni.

KAPITOLA III

HLAVNÉ ZÁSADY SPOLOČNÉHO EURÓPSKEHO PRIESTORU PRE ÚDAJE O KULTÚRNOM DEDIČSTVE

15. Inštitúcie správy kultúrneho dedičstva by mali dodržiavať príslušné normy a rámce, ako sú tie, ktoré používa iniciatíva Europeana na zdieľanie digitálneho obsahu a metaúdajov vrátane dátového modelu Europeany, RightsStatements.org a rámca Europeany pre uverejňovanie, aby sa dosiahla interoperabilita na európskej úrovni. Členské štáty by mali prijať potrebné opatrenia na podporu a uľahčenie dodržiavania takýchto existujúcich a budúcich noriem a rámcov a spolupracovať na európskej úrovni s cieľom rozšíriť ich v kontexte dátového priestoru.
16. Členské štáty by mali aktívne podporovať inštitúcie správy kultúrneho dedičstva, aby sprístupňovali svoje digitalizované aktíva prostredníctvom Europeany, a tak prispievali do dátového priestoru v súlade s normami a rámcami uvedenými v bode 15 a s orientačnými cieľmi uvedenými v prílohe I a prílohe II.

17. Príspevky inštitúcií správy kultúrneho dedičstva uvedené v bode 16 by mali zahŕňať najmä aktíva kultúrneho dedičstva digitalizované v 3D na propagáciu európskych kultúrnych klenotov, podporu potenciálneho opakovaného použitia v dôležitých oblastiach, ako sú sociálne a humanitné vedy, udržateľný kultúrny cestovný ruch, kultúrne a kreatívne sektory, alebo na pomoc pri identifikácii kultúrnych objektov, s ktorými sa nedovoľne obchoduje.
18. Členské štáty by svojimi politikami mali zabezpečiť, aby údaje, ktoré sú výsledkom projektov v oblasti digitalizácie financovaných z verejných zdrojov, boli vyhľadateľné, prístupné, interoperabilné a opakovane použiteľné (zásady FAIR) prostredníctvom digitálnych infraštruktúr (vrátane dátového priestoru) s cieľom urýchliť zdieľanie údajov.
19. Všetky verejné finančné prostriedky na budúce projekty v oblasti digitalizácie aktív kultúrneho dedičstva by mali byť podmienené sprístupnením digitalizovaného obsahu v Europeane a dátovom priestore, ako sa uvádza v bode 16.
20. Členské štáty by mali prijať všetky potrebné opatrenia na podporu a zvýšenie informovanosti širokej verejnosti o Europeane, a najmä v sektore vzdelávania a v školách, a to aj prostredníctvom vzdelávacích materiálov.
21. Členské štáty by mali využívať Európsku federáciu infraštruktúry a služieb cloud-to-edge s cieľom rozšíriť uchovávanie, správu a prístup k digitalizovaným aktívam kultúrneho dedičstva.

KAPITOLA IV

KROKY NADVÄZUJÚCE NA ODPORÚČANIE

Členské štáty by mali informovať Komisiu o opatreniach prijatých v reakcii na toto odporúčanie 24 mesiacov od uverejnenia tohto odporúčania v *Úradnom vestníku Európskej únie* a následne každé dva roky.

V Bruseli 10. novembra 2021

Za Komisiu
Thierry BRETON
člen Komisie

PRÍLOHA I

Orientačné ciele týkajúce sa príspevku k obsahu európskej digitálnej knižnice Europeana a dátovému priestoru do roku 2030 podľa členských štátov ⁽¹⁾

	A	B	C	D	E	F
	Počet záznamov k 1. februáru 2021	Počet záznamov vysokiej kvality ⁽¹⁾ k 1. februáru 2021	Nové vysokokvalitné záznamy do roku 2030	Celkový počet záznamov do roku 2030 [= A + C]	Celkový počet vysokokvalit- ných záznamov do roku 2030 ⁽²⁾ [= B + C]	Digitálne aktíva v podobe 3D do roku 2030 ⁽³⁾
Rakúsko	2 372 357	1 106 942	1 002 892	3 375 249	2 109 834	401 157
Belgicko	2 499 646	2 247 432	1 215 817	3 715 463	3 463 249	486 327
Bulharsko	94 447	62 647	329 454	423 901	392 101	131 782
Chorvátsko	67 357	5 456	235 877	303 234	241 332	94 351
Cyprus	30 959	1 858	71 466	102 425	73 324	28 586
Česko	881 263	369 602	889 329	1 770 592	1 258 931	355 732
Dánsko	1 032 422	662 712	676 884	1 709 306	1 339 596	270 754
Estónsko	648 205	486 024	99 825	748 030	585 849	39 930
Fínsko	1 093 297	960 899	548 428	1 641 725	1 509 327	219 371
Francúzsko	3 860 232	1 779 567	6 381 064	10 241 296	8 160 631	2 552 426
Nemecko	5 536 786	4 107 742	8 924 266	14 461 052	13 032 008	3 569 707
Grécko	661 593	383 327	642 175	1 303 768	1 025 502	256 870
Maďarsko	732 033	571 425	637 732	1 369 765	1 209 157	255 093
Írsko	86 765	44 424	856 780	943 545	901 204	342 712
Taliansko	2 150 207	687 421	5 119 900	7 270 107	5 807 321	2 047 960
Lotyšsko	128 505	113 341	117 705	246 210	231 046	47 082
Litva	224 359	182 337	209 875	434 234	392 212	83 950
Luxembursko	65 600	1 325	145 567	211 167	146 893	58 227
Malta	50 310	1 006	46 013	96 323	47 019	18 405
Holandsko	9 126 499	7 554 003	1 992 463	11 118 962	9 546 466	796 985
Poľsko	3 040 221	936 996	2 477 819	5 518 040	3 414 815	991 127
Portugalsko	203 044	138 963	727 333	930 377	866 297	290 933
Rumunsko	135 213	84 549	1 209 889	1 345 102	1 294 438	483 956
Slovensko	15 106	453	341 636	356 742	342 089	136 654

⁽¹⁾ Orientačné ciele na členský štát sú úmerné počtu obyvateľov každého členského štátu a sú upravené podľa HDP členského štátu na obyvateľa (v PPS).

Slovinsko	598 310	382 081	166 799	765 109	548 880	66 720
Španielsko	2 960 596	1 228 351	3 851 622	6 812 218	5 079 973	1 540 649
Švédsko	4 307 321	3 047 430	1 098 975	5 406 296	4 146 404	439 590
EÚ27	42 602 653	27 148 311	40 017 586	82 620 239	67 165 896	16 007 034

(¹) Vysokokvalitné záznamy spĺňajú požiadavky úrovne 2 alebo vyššej (**úroveň 2+**) publikačného rámca knižnice Europeana pre obsah a požiadavky úrovne A alebo vyššej pre metaúdaje. Tieto normy sú potrebné na podporu opakovaného použitia na rôzne účely.

(²) Členské štáty sa nabadajú, aby zlepšili kvalitu záznamov úrovne 1, a preto sa celkový počet záznamov vysokej kvality môže ďalej zvyšovať.

(³) (40 % nových záznamov by malo byť pre digitálne aktíva v podobe 3D. Počet digitálnych aktív v podobe 3D, ktoré sú v súčasnosti k dispozícii v knižnici Europeana, sa považuje za zanedbateľný.

PRÍLOHA II

Čiastkové ciele týkajúce sa príspevku k obsahu európskej digitálnej knižnice Europeana a dátovému priestoru do roku 2025 podľa členských štátov

	A	B	C	D	E	F
	Počet záznamov k 1. februáru 2021	Počet záznamov vysokiej kvality ⁽¹⁾ k 1. februáru 2021	Nové záznamy do roku 2025 ⁽²⁾	Celkový počet záznamov do roku 2025 [= A + C]	Celkový počet vysokokvalit- ných záznamov do roku 2025 ⁽³⁾ [= B + C]	Aktíva v podobe 3D do roku 2025 ⁽⁴⁾
Rakúsko	2 372 357	1 106 942	401 157	2 773 514	1 508 099	60 174
Belgicko	2 499 646	2 247 432	486 327	2 985 973	2 733 759	72 949
Bulharsko	94 447	62 647	131 782	226 229	194 428	19 767
Chorvátsko	67 357	5 456	94 351	161 708	99 807	14 153
Cyprus	30 959	1 858	28 586	59 545	30 444	4 288
Česko	881 263	369 602	355 732	1 236 995	725 333	53 360
Dánsko	1 032 422	662 712	270 754	1 303 176	933 465	40 613
Estónsko	648 205	486 024	39 930	688 135	525 954	5 989
Fínsko	1 093 297	960 899	219 371	1 312 668	1 180 270	32 906
Francúzsko	3 860 232	1 779 567	2 552 426	6 412 658	4 331 993	382 864
Nemecko	5 536 786	4 107 742	3 569 707	9 106 493	7 677 448	535 456
Grécko	661 593	383 327	256 870	918 463	640 197	38 530
Maďarsko	732 033	571 425	255 093	987 126	826 518	38 264
Írsko	86 765	44 424	342 712	429 477	387 136	51 407
Taliansko	2 150 207	687 421	2 047 960	4 198 167	2 735 381	307 194
Lotyšsko	128 505	113 341	47 082	175 587	160 423	7 062
Litva	224 359	182 337	83 950	308 309	266 287	12 593
Luxembursko	65 600	1 325	58 227	123 827	59 552	8 734
Malta	50 310	1 006	18 405	68 715	19 411	2 761
Holandsko	9 126 499	7 554 003	796 985	9 923 484	8 350 988	119 548
Poľsko	3 040 221	936 996	991 127	4 031 348	1 928 124	148 669
Portugalsko	203 044	138 963	290 933	493 977	429 897	43 640
Rumunsko	135 213	84 549	483 956	619 169	568 504	72 593
Slovensko	15 106	453	136 654	151 760	137 107	20 498

Slovinsko	598 310	382 081	66 720	665 030	448 800	10 008
Španielsko	2 960 596	1 228 351	1 540 649	4 501 245	2 769 000	231 097
Švédsko	4 307 321	3 047 430	439 590	4 746 911	3 487 019	65 938
EÚ27	42 602 653	27 148 311	16 007 034	58 609 687	43 155 345	2 401 055

(¹) Vysokokvalitné záznamy spĺňajú požiadavky úrovne 2 alebo vyššej (**úroveň 2+**) publikačného rámca knižnice Europeana pre obsah a požiadavky úrovne A alebo vyššej pre metaúdaje. Tieto normy sú potrebné na podporu opakovaného použitia na rôzne účely.

(²) Čiastkový cieľ: 40 % orientačných cieľov do roku 2030.

(³) Členské štáty sa nabádajú, aby zlepšili kvalitu záznamov úrovne 1, a preto sa celkový počet záznamov vysokej kvality môže ďalej zvyšovať.

(⁴) (^{4a}) Čiastkový cieľ pre digitálne aktíva v podobe 3D: 15 % cieľov do roku 2030.